ANADOLU İMAM HATİP LİSESİ
İSLAM KÜLTÜR VE MEDENİYETİ

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İSLAM KÜLTÜR VE MEDENİYETİ

İSLAM KÜLTÜR VE MEDENİYETİNİN ESASLARI

Neler Öğreneceğiz?

1. İslam Kültür ve Medeniyetinin Esasları
2. İslam Kültür ve Medeniyetinde Yönetim Anlayışının Esasları

- **Sizce İslam medeniyetinin temel özellikleri nelerdir?**

1. İslâm Kültür ve Medeniyetinin Esasları

Kültür ve medeniyet; dinî, siyasi, sosyal, ekonomik, ilmî ve sanatsal alanlardaki gelişmelerle zaman ve mekân içerisinde oluşur.

Medeniyetler, kendilerine özgü esaslar sayesinde birbirlerinden ayırt edilirler.

İslam kültür ve medeniyetinin de üzerine kurulu olduğu temel esasları vardır.

İslam Medeniyetinin Esasları
Tevhid
İlmîlik
Yerellik
Sulh
Evrensellik
Özgünlük
Hürriyet

1.1 Tevhid

Tevhid inancı, İslam ümmetinin ilim, sanat, düşünce ve sosyal hayatının her alanında etkili olmuştur.

İslam medeniyeti tevhidî yani bütüncül bir âlem/varlık anlayışına sahiptir.

İslam inancında Allah (c.c.) her şeyin tek yaratıcısı ve tek sahibidir.

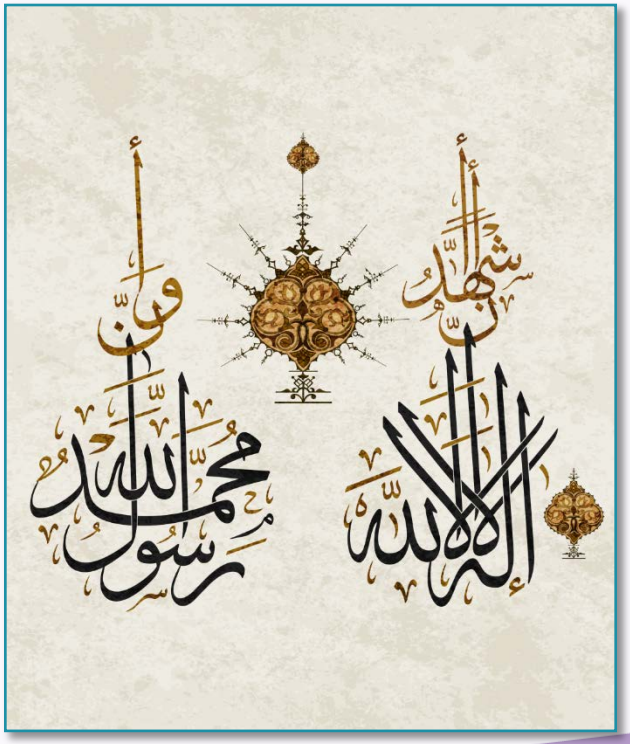

Tevhid inancının Müslümanların hayatına etkileri:

- Şirkin reddedilmesi
- Her işte yalnızca Allah'ın rızasının gözetilmesi
- Şehrin merkezinde bir caminin bulunması
- Hayata bakışta din, dünya ve ahiret ayrımının olmaması
- Sanat eserlerinin Allah'ın birliğine aykırı unsurlar içermemesi
- Mimari eserlerde Allah'ın tekliğini hatırlatacak bir tarzın kullanılması
- Ezanın yeryüzünde tevhidin sembolü olarak yankılanması

1.2. Hürriyet

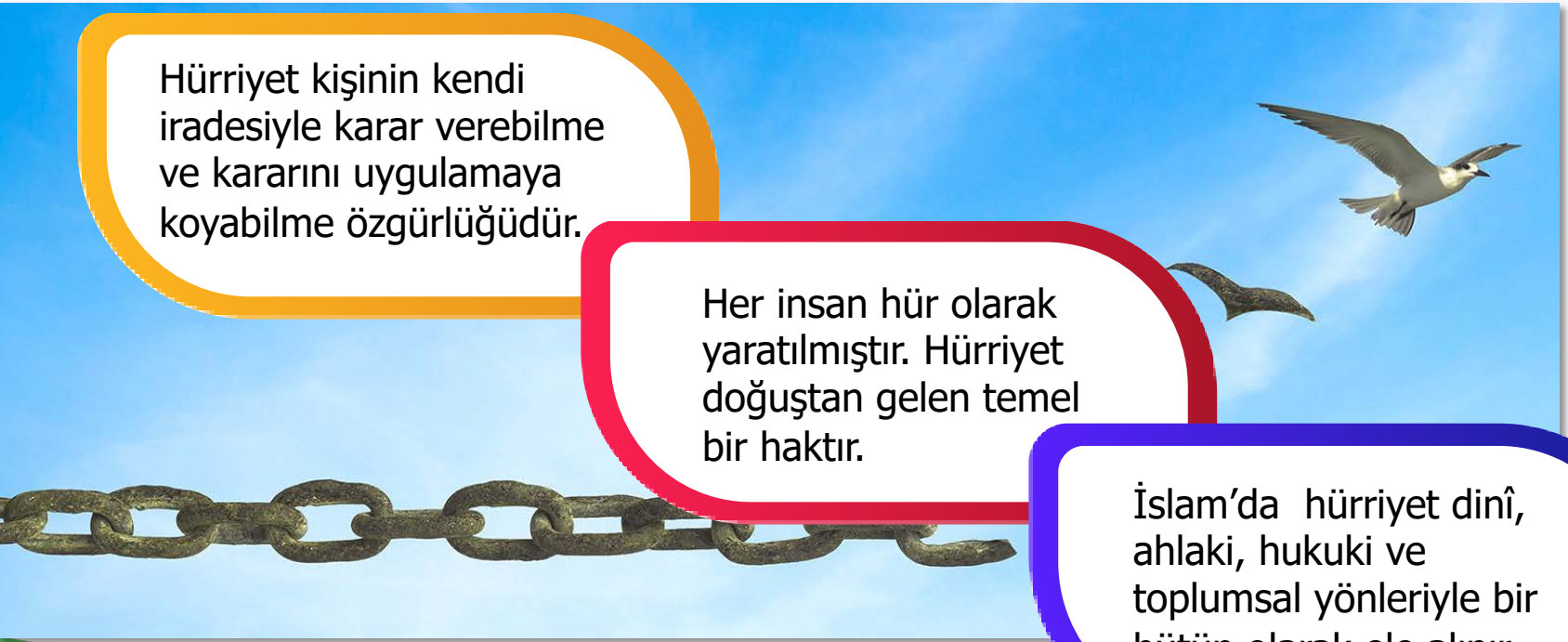

Hürriyet kişinin kendi iradesiyle karar verebilme ve kararını uygulamaya koyabilme özgürlüğüdür.

Her insan hür olarak yaratılmıştır. Hürriyet doğuştan gelen temel bir haktır.

İslam'da hürriyet dinî, ahlaki, hukuki ve toplumsal yönleriyle bir bütün olarak ele alınır.

İslam'da hürriyet, insanın yalnızca Allah'a (c.c.) kulluk ederek, bütün dünyevi otoritelerden kurtulmasıdır.

Allah'a kul olmak kişiyi kendi nefsi dahil köleleştiren her türlü gücün baskısı ve boyunduruğu altına girmekten korur.

İslam Medeniyeti ve Hürriyet

1. İslam; inanç, düşünce ve ifade özgürlüğünü tanır.
2. Savaşlarda esirlere bile kötü muamelede bulunulmasına izin vermez.
3. Sınıfsal ayrımcılığın olduğu bir toplum yapısını kabul etmez.
4. İnsan özgürlüğünü kısıtlayan baskıcı yönetim anlayışlarını reddeder.
5. İslam dinine göre insan için aslolan esaret değil hürriyettir.

1.3. İlmîlik

İslamiyet, yeryüzünde insanlığı ilme sevk eden ve ilim tahsilini ibadet sayan yegâne dindir.

Bu yüzden İslam medeniyeti ilim medeniyeti olarak nitelendirilir.

Müslümanlar vahyin rehberliğinde bilginin kaynağıyla güçlü bir irtibat kurarak sürekli edindikleri yeni tecrübelerle İslam medeniyetini zirveye taşımışlardır.

İlmî çalışmalarda gösterilen gayret; mantık, kelam, felsefe, hadis, tefsir, fıkıh, tarih, dil, fizik, kimya, matematik, tıp ve astronomi gibi ilimlerin gelişmesini sağlamıştır.

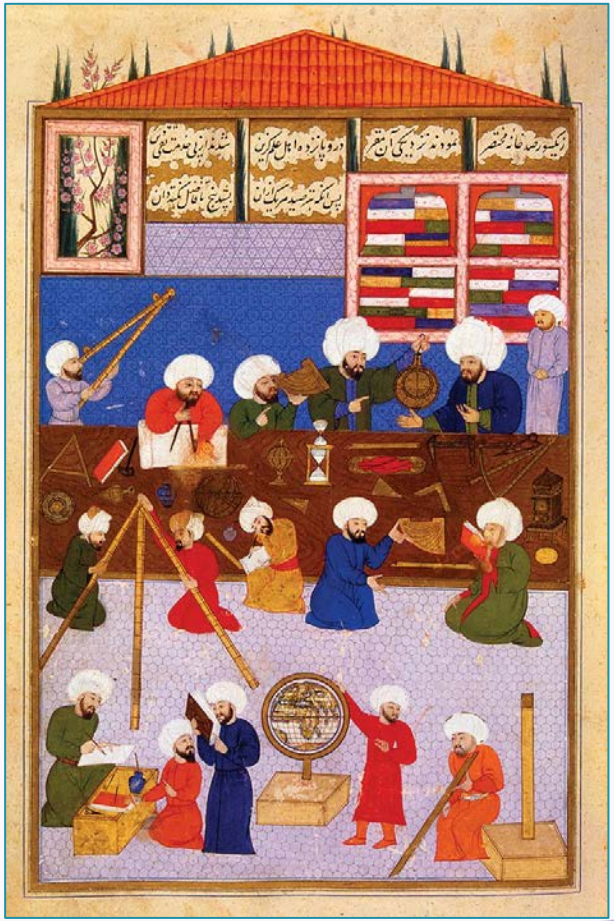

1.4. Özgünlük

İslam medeniyeti, karşılaştığı İran, Yunan ve Hint gibi medeniyetlerden aldıklarını İslam potasında eritmiştir.

Devraldığı mirasın, tevhide uygun olanını kullanmış, aykırı olanlarını ise ya ıslah etmiş ya da reddetmiştir.

İslam medeniyeti eklektik, taklitçi ya da öykünmeci bir tutum içinde olmamış; kendine özgü yapısını her zaman korumuş, özgün eserler vermiştir.

1.5. Yerellik

İslam medeniyeti yerel değerleri her zaman göz önünde bulundurmuş; yayıldığı bölgelerdeki kültürel farklılıkları zenginlik olarak değerlendirmiştir.

Kültürel asimilasyona karşı çıkmış; yerel olana zarar vermemiş ve onu korumuştur.

Böylece Araplar, Türkler, Hintliler ve diğer İslam toplulukları farklı yerel kimlikleriyle İslam medeniyetini meydana getirmişlerdir.

1.6 Evrensellik

İslam sadece belli bir kavme değil, tüm insanlığa gönderilmiştir.

Hz. Peygamber'in son peygamber olması İslam'ın insanlığın kıyamete kadar bütün ihtiyaçlarına cevap vereceği anlamına gelir.

İslam medeniyeti, kaynağı, içeriği ve mesajı itibarıyla evrenseldir. Meydana getirdiği eserler tüm insanlığa hitap eder.

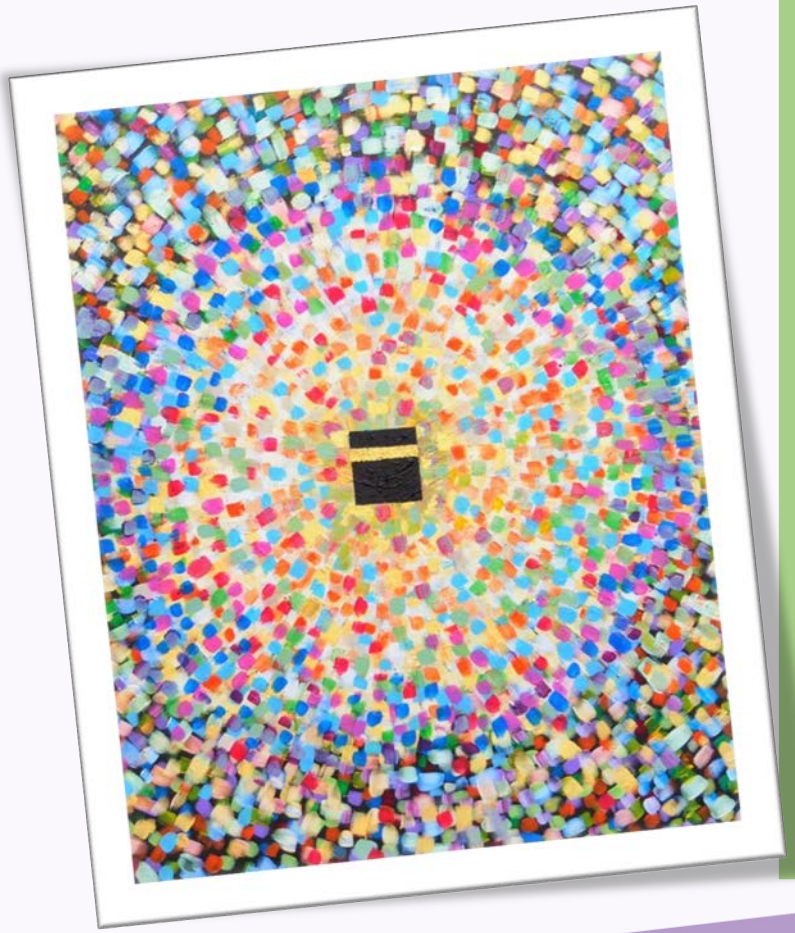

1.7. Sulh

İslam kelimesinin bir anlamı da barış ve esenliktir.

İslam'da sulh ve cihad birbirini tamamlayan iki olgudur. İslam adaleti hâkim kılarak toplumsal barışı tesis eder.

Müslümanlar fethettikleri hiç bir ülkede din birliği siyaseti gütmemişler, dinî çoğulculuğu sosyal bir esas olarak kabul etmişlerdir.

- **Sizce İslami bir yönetim nasıl olmalıdır?**

2. İslam Kültür ve Medeniyetinde Yönetim Anlayışının Esasları

Müslümanlar hakikat, adalet, iyilik ve güzellik değerleri üzerine erdemli bir toplum meydana getirmekle vazifelidirler.

Yönetim ise erdemli toplumu oluşturacak yöntemleri uygulama faaliyetidir.

Hz. Peygamber döneminde İslam devletinin kurumsallaşması başlamış; tarihinin ilerleyen dönemlerinde bu kurumsallaşma gelişerek devam etmiştir.

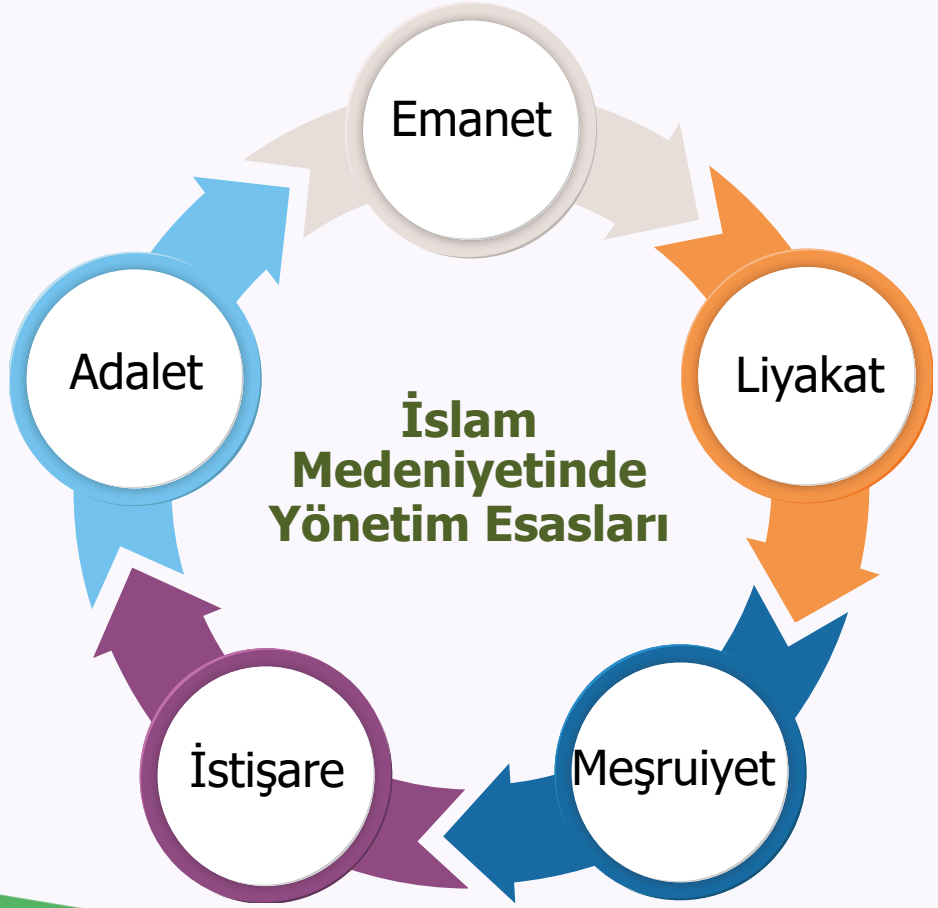
Emanet
Liyakat
Meşruiyet
İstişare
Adalet
İslam Medeniyetinde Yönetim Esasları

2.1. Emanet

İslam medeniyetindeki yönetim anlayışında emanet maddi ve manevi bir sorumluluktur.

Yönetim yetkileri, hizmet makamları ve kamu malları da birer emanettir. Müslüman yöneticiler her işlerinde emanet şuuruyla hareket ederler.

Yönetenlerin yapıp ettiklerinden, tutum ve davranışlarından yönetilenler sorumlu tutulmuştur.

2.2. Adalet

İslam'ın herkese eşit şartlarda uygulanmasını istediği adalet, bir ibadet gibi kabul edilmektedir.

İslam, yöneticileri halka adil davranmakla sorumlu tutmuş; yönetici seçiminde adalet, en önemli ölçütlerden biri sayılmıştır.

2.3. Liyakat

Lâyık olma, uygunluk, yetenek, yeterlilik gibi anlamları olan bir terimdir.

Liyakat kişinin iman sahibi, adil, ahlaklı, ileri görüşlü, anlayışlı, sabırlı, dayanıklı, maharetli gibi vasıflara sahip olmasını ifade eder.

İslam dini işi hak edene verme, doğru kişiyi görevlendirme ilkesini esas almıştır.

2.4. İstişare

Yönetimde işlerin karşılıklı danışılarak karara bağlanmasına ve yürütülmesine istişare denir.

İstişare, İslam yönetiminin temel esaslarındandır.

Hz. Peygamber Müslümanlara şûrayı emrettiği gibi kendisi de genel ya da özel işlerinde ashabı ile görüş alışverişinde bulunmuştur.

2.5. Meşruiyet

Meşruiyet; genel ahlak ve hukuka uygun olmak demektir.

İslami yönetimde meşruiyet; dinî, ahlaki, hukuki yönden olumlu bir değer taşıyan ve dinin onayladığı düzenlemelerdir.

Meşruiyet, ilahi kanunun üstünlüğüne dayanır.

Müslüman yöneticiler, yetki bakımından Allah'ın (c.c.) hükümlerinin uygulayıcılarıdır.

Yöneticiler, yasama, yürütme ve hükümde keyfilik yapamaz; herhangi bir ferde yahut zümreye ayrıcalıklı davranamaz.

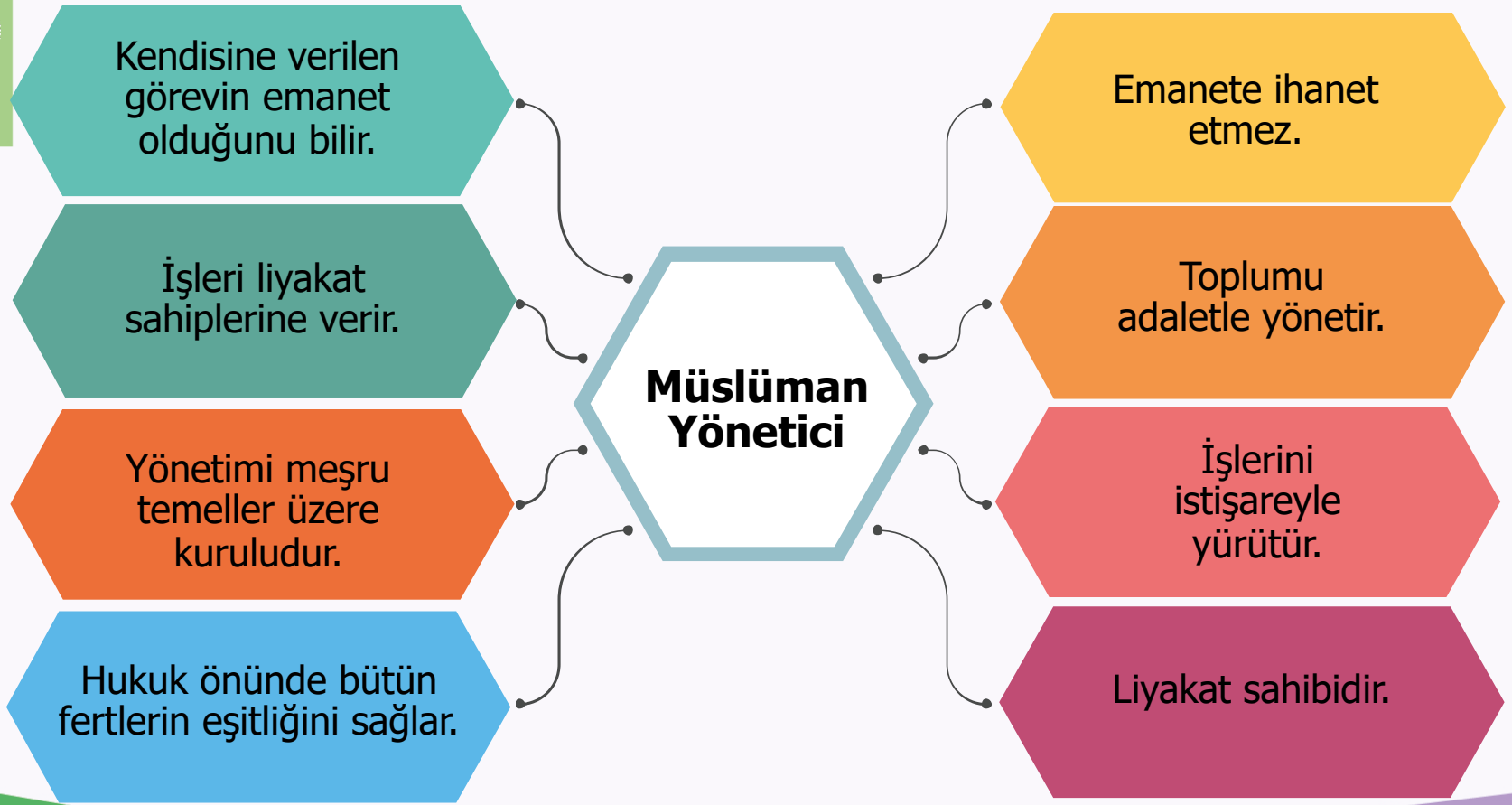
Müslüman Yönetici
Kendisine verilen görevin emanet olduğunu bilir.
İşleri liyakat sahiplerine verir.
Yönetimi meşru temeller üzere kuruludur.
Hukuk önünde bütün fertlerin eşitliğini sağlar.
Emanete ihanet etmez.
Toplumu adaletle yönetir.
İşlerini istişareyle yürütür.
Liyakat sahibidir.

Ünitemizi Değerlendirelim

1. İslam kültür ve medeniyetinin esasları nelerdir?
2. İslam kültür ve medeniyetinin yönetim esasları nelerdir?
3. Müslüman bir yöneticide bulunması gereken özellikler nelerdir?
4. İslam kültür ve medeniyetinin özgünlük esasını kısaca açıklayınız.
5. İslam kültür ve medeniyetinde istişarenin önemi hakkında bilgi veriniz.

Cevaplayalım

1. Aşağıdakilerden hangisi İslam kültür ve medeniyetinin özelliklerinden biri <u>değildir?</u>

A) İlmîdir
B) Taklitçidir
C) Hukukidir
D) Evrenseldir
E) Hürriyetçidir

2. "Allah size, emanetleri mutlaka ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder..." (Nisâ suresi, 58. ayet.)

Verilen ayette hangi prensibe doğrudan vurgu yapılmıştır?

A) Şura
B) Liyakat
C) Cihad
D) Sulh
E) İlmîlik

3. Aşağıdakilerden hangisi İslam medeniyetinin yönetim esaslarından biri <u>değildir?</u>

A) Adalet
B) İstişare
C) Emanet
D) Meşruiyet
E) İltimascılık

4. İslam medeniyetinin eserleri taklitçi olmamış ve Müslümanlar gittikleri yerlerde karşılaştıkları medeniyetleri İslam'ın kendine özgü anlayışıyla yeniden yorumlamayı başarmışlardır.

Bu parçada İslam medeniyetinin hangi özelliği vurgulanmaktadır?

A) İlmîlik
B) Yerellik
C) Liyakat
D) Özgünlük
E) Evrensellik

5. "Eğer müminlerden iki gurup birbirleriyle vuruşurlarsa aralarını düzeltin..."

(Hucurat suresi, 9. ayet.)

Verilen ayette İslam medeniyetinin hangi özelliği vurgulanmaktadır?

A) Sulh
B) Tevhid
C) Yerellik
D) Özgünlük
E) Evrensellik

Hazırlayanlar
Furkan ÖZÜDOĞRU,
Hatice Büşra PAKSOY,
Dilek MENKÜÇ

Redaksiyon
Suna AKKURT

Tasarım
Faize ULUSOY

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ